

- ריבלין, אליעזר, "תקנות העובונות בירושלים ובא"י", אזכרה – קובץ לזכרו של הראי"ה קוק, ה, ערך יהודה לייב הכהן פישמן (ירושלים: מוסד הרב קוק, תרצ"ז), עמ' תקנט-תריט.
- ריבלין, בנימין, זכר אב (ירושלים: הוצאת המחבר, תשנ"ב).
- ריבלין, הלל (מיוחס), קול התור, בתוך מנחם מנדל כשר, התקופה הגדולה (ירושלים: מכון תורה שלמה, תשכ"ט).
- ריבלין, חיים הלל, חזון ציון: שקלוב וירושלים (ירושלים: הוצאת הוועד להוצאת הספר חזון ציון, תש"ז).
- ריבלין, יוסף, פזמוני ר' יושע ריבלין – ברית אבות בסערת אליהו (ירושלים: אורחות, תשס"ד).
- ריבלין, יוסף יואל וריבלין, בנימין (עורכים), אגרות הפקידים והאמרכלים מאמשטרדם, א-ג (ירושלים: האגודה לתולדות הישוב הישן, תשכ"ה-תשל"ט).
- ריבלין, יוסף יואל, "הגר"א ותלמידיו בישוב ארץ ישראל", ספר הגר"א (ירושלים: מוסד הרב קוק, תשי"ד), חלק ג, עמ' קיא-קסב.
- ריבלין, יוסף יואל, "זיקתם של יהודי ליטא לארץ ישראל", בתוך ספר יהדות ליטא, ערך אברהם יערי (תל אביב: עם הספר, תש"ך), חלק א, עמ' 463-457.
- ריבלין, יוסף יואל, "משפחת ריבלין בארץ ישראל", בתוך יד יוסף יצחק ריבלין, ערך חיים זאב הירשברג (רמת גן: מכון ריבלין, ברא"ל, תשכ"ד), עמ' 47-77.
- ריבלין, שלמה זלמן, המגיד "דורש ציון" (ירושלים: הוצאת המחבר, תש"ך).
- ריבקינד, יצחק, "דפים בודדים", בתוך ירושלם – מאסף לזכר לונץ, ערכו אליעזר ליפא סוקניק וישעיהו פרס (ירושלים: הוצאת ספרים דרום, תרפ"ח), עמ' קיא-קעח.
- ריבקינד, יצחק, "דפים בודדים", מאסף ציון ה (תרצ"ג), עמ' קמח-קעד.
- ריבקינד, יצחק, "רשימת הרוגי צפת ברעש תקצ"ז", ספר ארץ ישראל, כ-ג (תרפ"ד-תרפ"ה), עמ' 100-109.
- רם, חנה, הישוב היהודי ביפו בעת החדשה (ירושלים: כרמל, תשנ"ז).
- רצהבי, יהודה, "קונטרס 'משפט לאלהי יעקב'", ירושלים ב (תש"ט), עמ' קמז-קעד.
- שביט, יעקב, "ארץ צלצל כנפים" וגאולת ישראל; תעודה מילנרסטית מירושלים, 1847, קתדרה 50 (תשמ"ט), עמ' 98-110.
- שווארץ, יהוסף, ספר דברי יוסף, חלק ד (ירושלים: הוצאת המחבר, תרכ"ב).
- שווארץ, יהוסף, תבואות הארץ (ירושלים: הוצאת המחבר, תר"ה).
- שוורצפוקס, שמעון, "יהודי אלג'יריה בצפון הארץ והחסות הצרפתית", שלם ג (תשמ"א), עמ' 333-349.
- שוורצפוקס, שמעון, "העליה מצפון אפריקה לאחר כיבוש אלג'יריה בידי צרפת", פעמים 38 (תשמ"ט), עמ' 109-123.
- שוחט, עזריאל, "היהודים בירושלים במאה הי"ח", קתדרה 13 (תש"ם), עמ' 3-45.
- שוחט, עזריאל, "הרקרוצ'נה בימי הצאר ניקולאי הראשון וריבוי הישיבות ביהדות רוסיה", היסטוריה יהודית 1 (תשמ"ו), עמ' לג-לח.

שוח"ט, רפאל, "ארץ ישראל במשנת הגר"א", המעין לח, ד (תמוז תשנ"ח), עמ' 11-28.
שוח"ט, רפאל, "הגר"א מווילנא ולימוד החכמות הכלליות", בד"ד 2 (תשנ"ו),
עמ' 89-106.

שוחטמן, אליאב, "הירצחו של ה'שר' חיים פרחי בעכו ופרשת עובונו", אסופות ו
(תשנ"ב), עמ' קסא-רי.

שטוק, דב (סדן), "לראשית פרסומו של ר' משה זאקס", סיני ב (תרצ"ח), עמ' של-שלג.
שטימין"ץ, חיה, ראשיתן של עליות חסידים (ירושלים: יד יצחק בן-צבי, תשמ"ז).
שטמפפר, שאול, הישיבה הליטאית בהתהוותה, מהדורה שנייה (ירושלים: מרכז זלמן
שזר, תשס"ה).

שטמפפר, שאול, "ה'פושקע' וגלגוליה: קופות ארץ ישראל כתופעה חברתית",
קתדרה 21 (תשמ"ב), עמ' 89-102.

שטרנהרץ, נתן, ימי מהרנ"ת, חלק שני (ירושלים: חסר מו"ל, תרס"ד).
שילה, מרגלית, נסיכה או שבוייה? (חיפה: אוניברסיטת חיפה ומוריה-ביתן, תשס"ב).
שילה, מרגלית, "צוואה משנת 1840 – תרומה למען החזרת היהודים לירושלים",
קתדרה 57 (תשנ"א), עמ' 76-78.

שישא הלוי, אברהם, "החכם השלם חיים ברוך מאיסטרו וצ"ל ונסיעותיו בעד ערי
הקדש צפת וירושלים", בתוך ספר זכרון לרב יצחק נסים, ד, ערך מאיר בניהו
(ירושלים: יד הרב נסים, תשמ"ה), עמ' שג-שלח.

שלמון, יוסף, "החינוך האשכנזי בארץ ישראל בין 'ישן' ל'חדש' (1840-1906)", שלם ו
(תשנ"ב), עמ' 282-304.

שלמון, יוסף, "תהליכי קיטוב ביישוב היהודי בארץ במחצית הראשונה של שנות
התשעים" (דיון בהשתתפות יעקב כ"ץ וישראל קולת), קתדרה 12 (תשל"ט),
עמ' 3-46.

שלמון, יוסף, "יעקב ברנאי: היסטוריוגרפיה ולאומיות – ביקורת", עיונים בתקומת
ישראל, כרך 7 (תשנ"ח), עמ' 632-641.

שמוקלר, משה שמואל (שפירא), רבנו חיים מוואלאזין (וילנה: חסר מו"ל, תרס"ט).
שמיר, שמעון, "מתי התחילה העת החדשה בתולדות ארץ ישראל", קתדרה 40
(תשמ"ו), עמ' 138-158.

שמלץ, עוזיאל, "קווים מיוחדים בדמוגרפיה של יהודי ירושלים במאה התשע
עשרה", פרקים בתולדות יהודי ירושלים, ב (תשל"ו), עמ' 52-77.

שפירא, ישראל אברהם, "אסכולות חלוקות בשאלת תורה ומדעים בבית מדרשו של
הגר"א", בד"ד 13 (תשס"ג), עמ' 5-53.

שרייבער, אהרן משה, "השקפתו של הגר"א על חשיבות ההשכלה הכללית
ועל ההקשר לימות המשיח", בד"ד 9 (תשנ"ט), עמ' 6-28; בד"ד 10 (תש"ס),
עמ' 6-16.

תשבי, ישעיהו, "על העליה לארץ ישראל לשם הקמת השכינה", קתדרה 27
(תשמ"ב), עמ' 75.

תשבי, ישעיהו, חקרי קבלה ושלוחותיה (ירושלים: חסר מו"ל, תשנ"ג).

- Anderson, Matthew Smith, *The Eastern Question 1774-1923; A Study of International Relations* (London: Macmillan, 1966).
- Barnett, Richard David, "A Diary that Survived; Damascus 1840," in Sonia Lipman and V.D. Limpan, eds., *The Century of Moses Montefiore* (Oxford: Oxford University, 1985), pp. 149-170.
- Bickersteth, Edward, *The Restoration of the Jews to Their Own Land in Connection with Their Future Conversion and the Final Blessedness of Our Earth* (London, 1841).
- Blumberg, Arnold, *Zion Before Zionism 1838-1880* (Syracuse, N.Y.: Syracuse University, 1985).
- Bonar, Andrew Alexander and M'Cheyne, Robert Murray, *Narrative of a Visit to the Holy Land and Mission of Inquiry to the Jews* (Edinburgh, 1878) (1st edition 1842).
- Bourne, Kenneth, *Palmerston; The Early Years 1784-1841* (London: Royal Historical Society, 1982).
- Buchanan, Claudius, *Christian Research in Asia* (London, 1819).
- Crooll, Joseph, *The Fifth Empire* (London, 1829).
- Crooll, Joseph, *The Last Generation* (Cambridge, 1829).
- Crooll, Joseph, *The Restoration of Israel* (London, 1814).
- Ducker, Abraham G., "The Tarniks," in *The Joshua Starr Memorial Volume: Studies in History and Philology* (New York: Conference on Jewish Relations, 1953), pp. 191-201.
- Egerton, Francis, *Journal of a Tour in the Holy Land in May and June 1840* (London, 1841).
- Ewald, Ferdinand Christian, *Journal of Missionary Labours in the City of Jerusalem During the Years 1842-1844* (London, 1845).
- Finn, James, *Stirring Times; or Records from Jerusalem Consular Chronicles of 1853 to 1856*, ed. Elizabeth Finn, 2 vols. (London, 1878).
- Fisk, Pliny, *Memoir of Rev. Pliny Fisk* (Edinburgh, 1828), p. 284.
- Friedman, Isaiah, "Lord Palmerston and the Protection of Jews in Palestine 1839-1851," *Jewish Social Studies* 30 (1968), pp. 23-41.
- The Gaon of Vilnius and the Annals of Jewish Culture*, Materials of the International Scientific Conference (Vilna, 1998).
- Hyamson, Albert Montefiore, "British Projects for the Restoration of Jews to Palestine," *Publications of the American Jewish Historical Society* 16 (1952), pp. 47-71.

- Hyamson, Albert Montefiore, *The British Consulate in Jerusalem in Relation to the Jews of Palestine 1838-1914*, 2 vols. (London, 1939-1941).
- Hechler, William Henry, *The Jerusalem Bishopric* (London, 1883).
- Hodder, Edwin, *The Life and Work of the Seventh Earl of Shaftesbury K.G.*, 3 vols. (London, 1886-1887).
- Jowett, William, *Christian Research in the Holy Land 1823-1824* (London, 1826).
- Karmi, Ilan, *The Jewish Community of Istanbul in the Nineteenth Century: Social, Legal and Administrative Transformations* (Istanbul: Isis, 1992).
- Kobler, Franz, *Napoleon and the Jews* (New York: Schocken, 1975).
- Lieber, Sherman, *Mystics and Missionaries: The Jews in Palestine 1799-1840* (Salt Lake City: University of Utah, 1992).
- Lipman, Vivian D.: *Sir Moses Montefiore: A Symposium* (Oxford, 1982).
- Loewe, Louis, ed., *Diaries of Sir Moses and Lady Montefiore* (London: Jewish Historical Society of England, 1890).
- Ma'oz, Moshe, "Changes in the Position of the Jewish Communities of Palestine and Syria in the Mid-Nineteenth Century," in Moshe Ma'oz, ed., *Studies on Palestine During the Ottoman Period* (Jerusalem: Magnes, 1975), pp. 142-163.
- Miller, Philip E., *Karaite Separatism in Nineteenth-Century Russia* (Cincinnati: Hebrew Union College, 1993).
- Morgenstern, Arie, *Hastening Redemption* (New York: Oxford, 2006).
- Morgenstern, Arie, "Messianic Concepts and Settlement in the Land of Israel," in Richard I. Cohen, ed., *Vision and Conflict in the Holy Land* (Jerusalem: Yad Ben-Zvi and St. Martin's Press, 1985), pp. 141-162, 182-189.
- Schischa, Abraham, "The Saga of 1855: A Study in Depth," in Sonia Lipman and V.D. Lipman, eds., *The Century of Moses Montefiore* (Oxford: Oxford University, 1985), pp. 269-346.
- Stanislawski, Michael, *Tsar Nicholas I and the Jews: The Transformation of Jewish Society in Russia (1825-1855)* (Philadelphia: Jewish Publication Society of America, 1983).
- Wolff, Joseph, *Journal of the Rev. Joseph Wolff* (London, 1839).
- Wolff, Joseph, *Research and Missionary Labours Among the Jews* (Madras, 1832).
- Wolff, Joseph, *Missionary Journal* (London, 1824).

רשימת איורים

- השער הפנימי חותם כולל ורשה, משנות השישים של המאה התשע־עשרה. באדיבות הרב אליעזר ויספיש.
- עמ' 22 בקשת תמיכה ששלחו תלמידי הגר"א לקהילת האג בשנת תקע"ו (1816). באדיבות אוסף ד"ר מנפרד ליהמן (ז"ל), ניו יורק. Courtesy of the Lehmann Manuscript Collection.
- עמ' 23 המלצת 'רוזני וילנה' ובראשם ר' חיים מוולוז'ין על מכתב הבקשה ששלחו תלמידי הגר"א לקהילת האג. באדיבות אוסף ד"ר מנפרד ליהמן (ז"ל), ניו יורק. Courtesy of the Lehmann Manuscript Collection.
- חותם 'רוזני וילנה'. באדיבות אמתע"י.
- עמ' 25 חותמו של ר' מנחם מנדל משקלוב. באדיבות מוזיאון ישראל.
- עמ' 29 איגרת תלמידי הגר"א לקהילת אמשטרדם משנת תק"ף (1820), בעניין בניין חצר 'החורבה'. באדיבות אוסף ד"ר מנפרד ליהמן (ז"ל), ניו יורק. Courtesy of the Lehmann Manuscript Collection.
- עמ' 48 בקשה של הסוחר הלל בן בנימין ריבלין מן השלטונות הרוסיים, מחודש אפריל 1832, לאפשר לו לעלות לרגל לירושלים. באדיבות הארכיון הלאומי של ביילורוסיה במינסק.
- העתק אשרת המסע לארץ ישראל שהוציאו השלטונות הרוסיים לר' הלל ריבלין ולאשתו במוהילב ביום 20 באפריל 1832. באדיבות הארכיון הלאומי של ביילורוסיה במינסק.
- עמ' 72 ידיעה בעיתון הפולני קורייר ורשבסקי משנת 1833 על כוונתם של המוני יהודים מפולין לעלות לירושלים מתוך ציפייה לתקומתם הקרובה בארץ ישראל. באדיבות הספרייה הלאומית לעיתונות פולנית בוורשה.

- עמ' 74 חותם גבאי ארץ ישראל בוורשה. באדיבות אמתע"י.
- עמ' 77 דף בודד שנדפס בירושלים ונשלח לוורשה בשנת תרי"א (1851), ובו תפילה לשלומם ולהצלחתו של מושל פולין איוון פשקביץ. באדיבות אמתע"י.
- עמ' 80 צו ממשלת פולין משנת 1853 האוסר איסוף כספים עבור יהודי ארץ ישראל. באדיבות הארכיון הלאומי של פולין בוורשה.
- אישור מטעם כוללות החסידים בצפת ובטבריה על קבלת כספים מפולין (1838). באדיבות אמתע"י.
- עמ' 102 אישור בחתימת שלושת 'פקידי קושטא' לשליחות השד"ר משה בן-סמחון לאמסטרדם בשנת תקצ"ז (1837). באדיבות ארכיון העיר אמסטרדם.
- עמ' 105 מכתב אזהרה של רבני ירושלים לקהילה הספרדית באמסטרדם בשנת תקע"ד (1814) בנוגע ל"שליחים לעצמם" העושים את דרכם להולנד. על המכתב דוגמת חותמת חדשה של קהילת ירושלים שבאמצעותה תאומת זהותם של השד"רים. באדיבות ארכיון העיר אמסטרדם.
- עמ' 110 שיקום ארבעת בתי הכנסת הספרדיים בירושלים, 1834-1835. פנים בית הכנסת על שם רבן יוחנן בן זכאי. באדיבות ארכיון עיריית ירושלים (צילומים).
- עמ' 128 קבלה ששלחו הפקוא"מ לנדבני העיר המבורג על הכספים שאספו למען יהודי ארץ ישראל. באדיבות אמתע"י.
- עמ' 132 כתבי מינוי באנגלית ובעברית שהעניקו הפקוא"מ באמסטרדם לגבאי ארץ ישראל בעיר בריסטול. באדיבות אברהם שישא הלוי, לונדון.
- עמ' 135 רשימה חלקית של הקהילות היהודיות במערב אירופה ושל סכומי הכסף שאספו למען יהודי ארץ ישראל, בדין וחשבון מודפס שפרסם ארגון הפקוא"מ. באדיבות אמתע"י.
- עמ' 139 ספר מעשה רב על מנהגי הגר"א, נדפס בוויילנה בשנת תקצ"ב (1832), ובו הקדשה אישית של המחבר לצבי הירש לעהרן. הספר נשלח אליו בידי 'רוזני וילנה'. באדיבות ישעיהו וינוגרד, ירושלים.
- עמ' 154 כתב החרם של הספרדים נגד האשכנזים בארץ ישראל משנת תקפ"א (1821). באדיבות ארכיון הקהילה היהודית בליוורנו.

- עמ' 192-193 קריאה ליהודי לונדון לתמוך בבניין 'חצר חורבת ר' יהודה חסיד' בירושלים. נדפסה בלונדון בשנת תקפ"ב (1822), בעברית ובאנגלית, מטעם רבה של העיר. באדיבות ארכיון העיר אמסטרדם.
- עמ' 201 מכתב של יהוסף שווארץ מירושלים למשפחתו בגרמניה. במרכז המעטפה: חותמת עברית של משרד הדואר הפרטי שהקימו בירושלים יהוסף שווארץ ואליעזר ברגמן. התאריך בחותמת: יום א' ז' באדר תקצ"ח (1838). באדיבות אמתע"י.
- עמ' 217 בניין חצר 'החורבה' ובית הכנסת 'בית יעקב', 1837-1864. המקור: Philipp Wolff, *Jerusalem nach eigener Anschauung* (Leipzig, 1872).
- עמ' 232 בניין הכנסייה האנגליקנית, 1841-1848. המקור: Cunningham, *Geikie, The Holy Land and the Bible* (London, 1887).
- עמ' 251 הדף האחרון בכתב השליחות של ברוך מפינסק אל עשרת השבטים בשנת תקצ"א (1830). באדיבות ספריית אמברוזיאנה, מילנו.
- עמ' 260 דף מתוך מפקד הפרושים תקצ"ד (1834). באדיבות ביסל"א.
- עמ' 271 מצבת קברו של ר' אהרן ב"ד אברהם, אביו של הגביר שמריה לוריא, שנחשפה בבית הקברות שעל הר הזיתים.
- חותם חברה קדישא של הספרדים בירושלים. באדיבות אמתע"י.
- עמ' 274 מצבת האישה מלכה באב"ד מצפת בבית העלמין היהודי בברודי. נראה שירדה מן הארץ לאחר פרעות מרד הפלאחים בשנת 1834.
- עמ' 289 ציור הכותל מעשה ידיו של הגיאוגרף יהוסף שווארץ. באדיבות ביסל"א.
- עמ' 297 קטעי עיתונות יהודית ומיסיונרית בנושא ארץ ישראל. באדיבות ביסל"א.
- עמ' 310 בית החולים המיסיונרי הפרוטסטנטי, 1844. המקור: *The Jewish Intelligence* (London, June 1845).
- עמ' 311 בית החולים הספרדי, 1844. המקור: William Henry Bartlett, *Jerusalem Revisited* (London, 1855).
- עמ' 316 הדרך מיפו לירושלים, 1867. באדיבות ארכיון עיריית ירושלים (צילומים).

- עמ' 320 מכונת הדפוס שכמותה שלח מונטיפיורי לבית הדפוס של ישראל ב"ק, 1841. באדיבות ארכיון עיריית ירושלים (צילומים).
- עמ' 323 כתב מינוי לתפקיד גבאי ארץ ישראל שהעניק כולל הפרושים בירושלים למשה מונטיפיורי ולרב נתן אדלר בשנת תר"ט (1849). באדיבות ארכיון מונטיפיורי, ג'וס קולג', לונדון.
- עמ' 331 ירושלים בסמל משפחת משה מונטיפיורי, 1841. באדיבות ארכיון מונטיפיורי, ג'וס קולג', לונדון.
- עמ' 352 בניין בית הכנסת החסידי 'תפארת ישראל', 1856-1871. באדיבות ארכיון עיריית ירושלים (צילומים).
- עמ' 361 עמוד ראשון של ספר מדפוס ישראל ב"ק, שנוסד בירושלים בשנת תר"א בסיועו של משה מונטיפיורי. באדיבות ביסל"א.
- עמ' 363 שכונת "משכנות שאננים", נבנתה בשנת 1860. המקור: Samuel Manning, *Those Holy Fields* (London, 1874).
- עמ' 366 חותמו של הראשון לציון הרב חיים נסים אבולעפיה, ועליו הכתובת: "חיים נסים אבולעפייא חכם באשי בעה"ק [בעיר הקודש] ירושלם ת"ו [תיבנה ותיכונן]". באדיבות אמתע"י.
- עמ' 370 בית הספר למל בירושלים, 1856. באדיבות ארכיון עיריית ירושלים (צילומים).
- עמ' 377 הלבנון, העיתון העברי הראשון שהופיע בירושלים בשנת 1863, ומתחרהו חבצלת, שיצא לאור בעקבותיו. באדיבות ביסל"א.
- עמ' 379 בניין שכונת "בתי מחסה" בעיר העתיקה, 1857-1871. באדיבות ארכיון עיריית ירושלים (צילומים).

מפתח

אבט, פיטר 44	אוג'אק היניצ'רים (ראה יניצ'רים)
אבולכיר, יצחק 265	אוגוסטוב 75
אבולעפיה, אברהם 16	אודסה כו, 52, 58-59, 84, 272, 492
אבולעפיה, חיים 497, 91	אולד, פרדיננד כריסטיאן 263, 233
אבולעפיה, חיים נסים 366, 362, 281	284-286, 290, 295, 337, 473, 266
545-543, 523, 473, 376, 368	490, 476
אבולעפיה, רפאל ידידיה 368-367, 348	אויערבך, מאיר 532
543, 531, 525	אונסדורף 477
אביטבול, עמוד 530	אוסטריה כה, 8, 95, 144, 194, 205
אבן ישראל (שכונה בירושלים) 364	215-217, 222, 225, 248, 324, 356
אבן צור, יעקב 530, 343	462, 458, 425, 421-419, 393, 375
אבן צור, שלמה אליהו 340	481, 465
אברהם 401	אורי שבתאי ב"ר חיים 459, 346, 209
אברהם בכ"ר אברהם 330-327, 111	477
520, 518	אורי שרגא פיוויש 220
אברהם בן הגר"א 389, 19	אורן 266, 263, 242
אברהם דוב בער מאוורוק' 470, 464	אזולאי, אברהם 202
אברהם מאיר ב"ר ירמיה 459, 388, 209	אזולאי, זרחיה נסים 278
אברהם מקאליסק 449, 402	אזולאי, חיים יוסף דוד (החיד"א) 145
אג'מאן, ברוך 420	437, 422
אג'מאן, ישעיהו 425-424, 420, 99	אזולאי, יהודה זרחיה 489, 431, 267
אג'מאן, המשפחה 420	אזראקי, אברהם 199
אג"ן (ראה גאגין, חיים אברהם)	אחמד דאי 264
אגרס, רפאל 74	אטינגר, יצחק 416, 76, 74
אגרתון, פרנסיס 497, 284	אטינגר, מיכל (הגביר) 413
אדוט, ליאון 369	אטלינגר, יעקב 370, 368, 324
אדלר, נתן 360-359, 323, 312	אטקס, עמנואל 396, 383
אד"ם הכהן 421	איברהים פחה 454, 298, 278, 270, 266
אדריאנופול 426, 254	492-491
'אהבת חסד' (ראה חברת 'אהבת חסד')	איגר, עקיבא 531, 413, 410, 408, 349
'אהבת ציון' 478	534
אהרן אב"ד קויל 532	איגר, שלמה 408, 350-349, 235, 73
אהרן משה מגזע צבי 226-225, 216, 40	533, 413
498, 397, 239	איגר, שמואל 408

- אידל, משה 16
 איוב 14
 איזביצה 533
 איזמיר 88, 91-92, 99-101, 109, 112
 423, 426-428
 איטליאנוס 429-430
 איטליה 88, 95, 97, 103-104, 152-153, 159, 164-166, 175, 191, 194, 393, 423, 432, 435, 456-457, 461
 אייויק מגיד מדוברובנה 386, 388, 445
 אייוונשטיין, אברהם ב"ר צבי הירש 218, 346, 464, 475, 538
 אייכהארן, יעקב ב"ר יוסף 278-280
 האימפריה האוסטרו-הונגרית 290
 האימפריה העותומאנית יו, כב, 6, 44, 52, 54, 87-89, 92, 94-95, 97-98, 100-101, 112-116, 138, 152, 162, 204, 222, 229, 255, 266, 270-279, 294, 314-315, 322, 328, 355, 370-371, 373-375, 426-425, 435, 488, 540
 אינוסטריצנה 68
 איסטנבול (ראה קושטא)
 אלבויםדרור, רחל 370
 אלבו, עמרם 341-342
 אל-ג'זאר, אחמד 94
 אלגזי, יוס'טוב 422
 אלגזי, ישראל יעקב 91
 אלג'יר (העיר) 113, 241-242, 262-263, 265-266, 268-269, 277, 285, 337, 340, 344, 373, 488-490
 אלוף, שמעון 420-421
 אלוף, המשפחה 420
 אלטונה 368
 אלטשולר, עקיבא 389
 אליאב, מרדכי 436, 536
 אליהו בן שלמה זלמן (הגר"א) טו, ל, 4, 12-20, 24, 38, 41-42, 46, 49, 51
 54-56, 139, 144, 229, 236, 238, 249, 386, 406, 409, 411-412, 465
 472, 479, 495, 535
 אליהו הצרפתי 343
 אליהו מביאליסטוק 413
 אליעזר בהרב נתנאל 418
 אליעזר ב"ר חיים שבתל'ס 55, 404
 אליקים, יוס'טוב 107, 432
 אליקים, רפאל ישראל 341, 529
 אלישר, יעקב שאול 383, 520, 544
 אלכסנדר הי"ו (הצאר) 27, 73, 490
 אלכסנדר, מיכאל שלמה 233, 307, 353
 אלכסנדריה 83, 117, 137, 215-216, 225, 281, 302, 318, 464, 491, 540
 אלפנדרי, אברהם 420
 אלפנדרי, חיים 91
 אלפנדרי, יעקב 420-421
 אלפנדרי, יצחק 428, 431
 אלפנדרי, מרדכי 91, 420-421
 אלפנדרי, רפאל יצחק 442, 538
 אלפנדרי, שבתאי 421
 אלפנדרי, המשפחה 420
 אלקלעי, יהודה חי 474
 אמזלג, יוסף 418, 458, 468, 475, 528
 אמנציפציה 5, 248
 אמסטיסלב 68
 אמשטרדם יט, כא, כח, 28-29, 32-33, 39, 46, 54, 56-57, 62, 66, 82, 86, 103, 105-106, 108-112, 114-115, 118-121, 125, 127, 132, 134, 136-138, 140, 141, 151, 156-159, 161, 166-167, 169-171, 174, 176-177, 183, 191, 195, 202, 204, 210, 214-216, 218, 221-224, 227, 247, 250, 253, 258, 295, 300, 311, 325-326, 328, 339, 359, 369, 373, 384-385, 393, 392, 396-398, 401-402, 406, 414, 416, 429-435, 437-438, 441, 445, 452, 454, 465, 471, 478, 485, 498, 516, 519-520, 533, 537
 אנגליה יו-יט, כד, 7-9, 41, 43, 109

- אתערותא דלתתא 17, 144-145, 207,
518
- באב חוטה (שכונה ברובע המוסלמי של
העיר העתיקה, ירושלים) 198
- באב"ד, מלכה בת ר' יצחק 494, 274
- באזרגיאן 99, 94-92
- בגדאד 422
- בהר"ן, שלמה זלמן 531
- בוג'נאח, נפתלי 489, 264
- בוג'נאח, המשפחה 264
- בומביי 298
- בונאר, אנדרו 277, 263
- בועז, טוביה 507-506, 133
- בורלא, יוסף נסים 113
- בושערה, המשפחה 264
- בזילי, קונסטנטין 513, 470
- ביאליסטוק 412
- ביבוטין, יהודה לייב 396
- ביחוב ישן (עיר בביילורוסיה) 472, 68,
490, 487
- ביילורוסיה (ראה גם רייסין) כח, 396,
487
- ביירות 11, 136-137, 212, 214, 263,
275, 284, 286, 301, 340, 390, 442,
460, 466, 536, 538
- בינגן 141
- 'ביקור חולים' (ראה חברת 'ביקור חולים';
'קופת ביקור חולים')
- 'בית אל' (ראה ישיבת המקובלים 'בית אל')
בית המקדש 292, 329, 386, 499
- בכר, נסים 544
- בלגיה 143, 255
- בלוך, משה זאב ב"ר אהרן 82, 417
- בלוך, שמעון 292
- בליץ, אלכסנדר ויסקינד 444, 457
- בלכר, משה 256-257, 487
- בלקנים טו, 5, 97, 99, 103, 112, 248,
267, 378
- במברגר, יצחק דוב 79, 368
- בן-אריה, יהושע 384
- 115-116, 126, 144, 163, 175, 194,
209, 225, 230, 234, 241, 247, 290,
292-293, 298, 308, 312-313, 317,
320, 322, 332-334, 360, 362-363,
373-375, 381, 399, 420, 432, 438,
447, 458, 514-515, 521, 523,
540
- אנטוליה 426
- אנקונה 430
- אסאד, יהודה 478
- אסיאן, מרדכי 159
- אסיאן, משה 421
- אסף, דוד 483, 464
- אפרתי, מנחם נחום מברדיצ'ב 515
- אקר, יהושע 92
- אקריש, יצחק 435
- ארגנטינה 268
- האר"י (ראה אשכנזי, יצחק)
- אריה ב"ר ירחמיאל (ראה נאמן, אריה)
- אריה לייב ב"ר גבריאל (רלב"ג) 459
- אריה לייב מביאליסטוק 65
- ארם צובא (ראה גם חלב) 83, 136, 171,
200, 216
- ארצות-הברית כ, 175, 179, 264, 286,
324, 375, 383, 499, 510
- אשכנז 454
- אשכנזי, אברהם 327
- אשכנזי, יעקב ישראל 431
- אשכנזי, יצחק (האר"י) 71, 91-92,
169, 202-203, 207, 383, 402, 420,
463, 532
- אשכנזי, מלכיאל 449
- אשכנזי, משה 421
- אשכנזי, סלומון 75
- אשכנזי, המשפחה 420
- אשע, יחזקאל 289
- אשר ב"ר שמשון 134, 179, 197, 312
- אשר לעמיל (ראה לעווי, אשר לעמיל
מגאלין)
- אתחלתא דגאולה כו, 5, 12-13, 26, 28,
143, 209, 326, 392, 531

- בנבנטורה, פרופ' 524, 522, 515, 315
 בן-חסון, אברהם 437, 123
 בנטוב, חיים 392
 בניהו, מאיר 527, 520, 426, 422, 383
 530, 528
 בנימין בייניש ב"ר אליהו מקידאן 459
 בנימין דוב מווילנה 524
 בנימין דוד ב"ר שמואל מווילנה 346, 538, 536, 531, 524
 בנימין השני 492
 בנימין זאב 401, 159, 151
 בנימין מדוברובנה 471
 בנימין שלום מווילקומיר 67
 בנייעקב, מיכל 489
 בניש, אברהם 509
 בן-סמחון, משה 102
 בן-עטר, חיים 393, 391
 בנן 'הולנדר את לעהרן' 140, 136, 127
 בן-רבי, יצחק דוד 437, 119
 בן-דובי, רפאל יוסף 422
 בעכער, אהרן 478
 ב"ק, ישראל 367, 320, 278, 239, 40
 526, 512, 498, 460, 426
 ב"ק, ניסן 515, 367, 320
 בראוור, אברהם יעקב 383
 בראונשווייג 516, 321, 287
 ברגמן, אליעזר וסילא ית, 201-199, 145
 340-337, 334, 324, 305, 225, 203
 529-528, 526, 524, 466, 464-463
 ברגרן, יעקב 399
 ברדקי, ישעיה 186-185, 70, 67, 61
 214, 212, 208, 205-203, 190
 235, 233, 230, 227-223, 220-218
 364, 355-353, 346, 305, 301
 467-466, 462, 459, 456, 412, 367
 511, 507, 480, 478, 474, 471-469
 540, 538, 536-535, 531, 524, 517
 543
 ברודי 404, 227, 216, 170, 149, 55
 494
 ברוך, בוליסא 427
 ברוך, יוסף 421
 ברוך, ישראל 431
 ברוך, המשפחה 427, 420
 ברוך בנדט ב"ר אליעזר ליפמאן מטיקטין
 459, 24, 15
 ברוך בן ר' ישעיהו 428
 ברוך ב"ר מנחם נחום מאלשאן 411, 67
 ברוך מפינסק 485, 252, 250, 186, 163
 ברוכין, יעקב 278
 ברזיל 268
 ברטל, ישראל 541, 524, 495-494, 383
 ברטלט, ויליאם הנרי 3
 בריטניה (ראה אנגליה)
 ברייבארט, יצחק ב"ר נטע 439, 120-119
 ברי"ל, יחיאל 384, 37
 בריסק 376
 ברלין 503, 410, 150, 129, 124, 65
 ברלין, אהרן 408
 ברלין, גרשון 408
 ברלין, יוסף בהרב נפתלי צבי הירש 58
 407, 69
 ברלין, יעקב בהרב נפתלי צבי הירש 58
 408-407, 69
 ברלין, נפתלי צבי הירש 69
 ברנאי, יעקב 520, 101
 ברנט, ריצ'רד כג
 ברנשטיין, שמואל 169, 160, 156, 151
 410, 401, 398-397, 177-176, 170
 465
 ברסלר, שמעון 136
 בתי מחסה 379-378
 גאגין, חיים אברהם (אג"ן) טו, 108, 47
 239, 232-231, 222, 212, 112-110
 312-311, 308, 306-303, 299, 290
 336, 334, 332, 330-325, 322, 319
 425, 383-382, 376, 362, 345, 342
 499, 480, 472, 435-433, 429, 427
 516, 512-511, 507-506, 503-502
 544, 535, 528-527, 525, 523-518
 גאולה בדרך הטבע 280, 239, 40, 6
 545, 503, 298
 גאולר, לויטנגטקולונל ג'ורג' 509

- ג'אוני, המשפחה 42
 גבאי ארץ ישראל כ-כב, כח, 45, 51,
 53, 55, 57-58, 65-66, 69, 73-75,
 78-79, 122, 129-132, 140-141,
 172, 178, 287, 303, 322-324, 347,
 349, 404, 407, 410, 413, 418, 505,
 509, 531
 גבאי, יחזקאל 425, 99
 ג'ואט, ויליאם 421
 גולדברג, בנימין 537, 508, 238, 233
 גולדמן, יעקב 380
 גולדשמידט, לייב 368
 גולובין (פקיד במשרד הפנים הפולני)
 74-75, 415
 גזירת הקנטוניסטים 342, 178
 גיברלטר 528, 431, 341, 268
 גירון, יקיר 436, 113
 גליציה 284, 7
 גליקעס, יהושע 485, 251
 'גמילות חסדים' (ראה חברת 'גמילות
 חסדים')
 גרדשטיין, ישראל 75
 גרינוולד מוויטנברג 512
 גרמניה יח, כה-כו, 7-8, 53, 73, 126-
 127, 129-130, 140, 142, 144, 169,
 172, 177, 194, 198, 200, 209, 225,
 272, 277, 287, 292-296, 298-302,
 305-308, 319, 321-322, 324, 333-
 334, 336-366, 368, 376, 379, 413,
 418, 425, 445, 462, 464, 478, 493,
 500-502, 504-505, 517, 524, 533,
 526
 גרשוביץ, וולף 52
 גרשון ב"ר קלונימוס 412, 69
 גרשון זאב מנשוויז 471-472
 דאמאר, דאוסון 284
 דאנון, יום־טוב 153
 דאנון, מאיר בנימין 523
 דוב בער ב"ר שניאור זלמן 483, 403
 דובנוב, שמעון 481, 382
 דוברובנה 68
 דוד בן שמעון (הצוף דב"ש) 376, 345
 דוידזון, חיים 534, 416-414, 76, 74
 דויטש, יצחק 541, 517, 514, 324
 דוראן, דוד 265-264
 דייכס, אליהו יהודא 479, 416
 דייליאון, משה 283
 די־מדינה, דוד 420
 די־מדינה, חיים 421-420
 די־מדינה, יהודה 420
 די־מדינה, המשפחה 420
 דינור, בן ציון 500
 דיסקין, משה יהושע לייב 538, 376
 דמאיו, המשפחה 420
 דמשק 422, 318, 312, 165, 144, 94,
 480, 510
 דנציג 510
 דנציג, אברהם (ה"חיי אדם") 406, 66-65
 445, 410
 דנציג, יצחק ב"ר אברהם 56
 דרמשטט 516
 האג כח, 22-23, 59, 125, 129, 140-141,
 170, 407, 437, 439, 484
 הגר"א (ראה אליהו בן שלמה זלמן)
 הודו 298, 288, 116
 הוכבורג 525
 הולנד ט, יט-כא, כו, כח, 7-8, 32, 59,
 66-67, 95, 105, 115, 118-124, 127,
 129-130, 134, 136, 142-143, 157,
 160, 163, 170, 172, 177, 194, 212,
 217, 222, 225, 235, 247-248, 255,
 295, 318-319, 322, 403, 425, 429,
 432, 436, 438, 444, 453-454, 457-
 478
 הולנדר, דוד הלוי 477
 הונגריה 7, 218, 230, 235, 280, 285,
 451, 453, 475-478, 514
 הורוויץ, אליעזר 79
 הורוויץ, יעקב יוסף ב"ר ישעיה הלוי 459
 היילפרין, ישראל 459
 היינס, קפטן סטאפורד בטסוורת 288
 הימלשטיין, שלמה זלמן 478

- הרץ-למל, המשפחה 369, 365-364
השכלה כב, כז, 8, 5, 38, 118, 279, 286,
290, 295, 310, 333, 347, 356-357,
359, 364, 366, 369, 375, 377, 383,
481, 483, 501-502, 509, 544-545
- ואל, איסר 75
ואלאכיה 255
וואלפין, אברהם ניסן 508
וואלפין, דוד ב"ר ראובן 209, 212, 219,
457, 459, 462-466
ווילענקין, אלעזר 465
ווילענקין, בלומקה 67, 408, 465
ווילענקין, זאב וואלף 465
ווילענקין, יצחק ממינסק 408, 465
וולווין (ראה ישיבת וולווין)
וולף, יוסף 39, 41-44, 263, 373, 386,
397-399, 500
וולפנוון, אברהם 281
ויזאן 491
ויטאל, חיים 516
וילנה יא, כ, כג, 4, 13, 18, 20-21, 23,
25, 37-38, 45-47, 49-71, 75, 81-85,
114, 124, 137-138, 147, 149-150,
153, 156-159, 161, 170-171, 178,
181-184, 186-191, 202, 204-205,
210, 212-214, 217-220, 223-228,
232, 235, 247-248, 250, 252-253,
317, 322, 346, 349, 373, 385-386,
388, 390-391, 395, 397, 402-414,
417-418, 421, 427, 445, 447, 452,
454, 457-458, 461, 463-465, 469,
471, 477, 481, 484-486, 514, 523-
524, 533-535, 538, 542
וילקומיר 403
וינה כז, 70, 79, 157, 232, 290, 295,
324, 364-365, 369, 435, 438, 462,
473, 475, 507
ויספיש, אליעזר 533, 538
ויקיל (בא כוח) 194, 208, 212, 215-216,
218, 225-227, 230, 233, 301, 346,
353, 462, 470, 474, 531, 535-536
- הירבן ית, כה, 289, 299, 480
הירש, שמשון רפאל 320, 324
הירשברג, חיים זאב 265
הירשל (ברלינר), דוד טעבלי 61, 179,
227, 230, 233, 247, 295, 478, 517,
524, 531, 535, 537, 541
הירשל (ברלינר), שלמה 126, 166, 455,
461, 473
הכהן, בנימין מריג'יו (הרב"ך) 419
הכהן, בצלאל ב"ר אריה לייב 67, 163,
449, 456
הכהן, ברוך 432
הכהן, חיים מפינסק 183, 254, 468
הכהן, חיים שמואל 109, 426
הכהן, יהודה 531
הכהן, יהודה ב"ר שלמה 523, 529
הכהן, יצחק 91
הכהן, משה יצחק בן בצלאל הכהן 449
הכהן, רחמים 422
הכהן, שלמה זלמן ב"ר וואלף 149, 183,
הלוי, אליעזר טז, יח, 309, 334, 523,
525
הלוי, ברוך ב"ר מנחם מענדל 468
הלוי, דוב בער 322
הלוי, יהונתן משה דוב מוהלין 278, 495
הלוי, יחיאל מיכל 101
הלוי, ישראל 175
הלוי, מאיר 432
הלוי, נחמן שלמה אב"ד דק"ק זאמוטש
346, 524, 531, 534, 536-538
הלוי, רחמים 510
הלוי, רחמים שלמה 110, 225
הלוי, שמואל 227
הלר, שמואל 499, 513, 515-516
המבורג 123-124, 128-129, 439, 454,
509
המבורג, וולף 502
הר הבית כה, 12, 15, 30, 203, 263, 266,
275, 318, 364, 487, 521, 541
הר הזיתים 14, 476, 493
הצהרת בלפור 372
הרטום, מנחם 449, 425

- 'החברה המיסיונרית הלונדונית להפצת הנצרות בקרב היהודים' כד, 263, 512, 500, 492, 379, 373, 292, 285
 חברון כג, 107-106, 111, 120, 139, 148, 157, 160, 164-166, 174, 227, 241, 270, 273, 286, 328, 365, 426, 438-439, 449, 451-452, 518, 529
 חברת 'אהבת חסד' 426, 327
 חברת 'ביקור חולים' טז, 36, 189, 234, 326, 394, 476, 512, 515
 חברת 'גמילות חסדים' 238, 326, 478, 480
 חברת 'מתן בסתר' 64
 חברת 'עזרת בנות ציון' 478
 חברת 'תרומת הקודש' 166, 179
 חבש 289
 חובבי ציון 380
 חודארה, המשפחה 420
 חוסיין דאי 264-265
 חוצ'נר, יוסף 413
 החורבה (ראה חורבת ר' יהודה חסיד)
 חורבת ר' יהודה חסיד טו, ל, 11, 20-21, 24-29, 31, 33-35, 40, 46-47, 144, 170, 185-187, 189, 191-192, 194, 195, 197-198, 203-206, 210, 212-213, 216-217, 219-221, 223, 224, 226, 230-231, 235, 270, 296, 300-303, 305, 318, 325, 328, 362, 382, 451, 455-456, 458, 463-464, 467, 471-472, 480, 491-492, 504, 505, 507, 531, 541, 544
 חזן, חיים דוד 376, 535, 545
 חזן, יעקב 422
 חזן, ישראל משה 107-110, 112, 312-
 313, 432-434, 512, 514, 516, 523, 529
 חטאוויץ, יצחק 406
 חיבר 288
 חיון, גדליה 91
 חיים ב"ר יוסף 459
 חיים מאיר יחיאל מקוונ'ניץ 76
 חיים מוולוז'ין 16-20, 23, 33, 51, 56, 79, 169, 296, 368, 517
 ונציה כח, 103-104, 164-165, 385, 429-431
 ועד פקירי ירושלים בקושטא (ראה פקירי קושטא)
 ורטהיימר, שמשון 150, 157-158, 231, 419-420, 475
 ורשה כח, 70-71, 73-79, 273, 412-413, 416, 473, 482, 493, 532, 534-535, 542
 זאליקנר, אליעזר 69
 זאליקנר, משה יהודה לייב 69
 זאליקנר, שלמה 69
 זאמוט 67
 זאקס, משה 177, 294-296, 462-463, 468, 501-502, 543
 זגורוב 533
 זדונסקה וולה 533
 זונאנה, ברוך 420
 זונאנה, דוד 90, 93-94, 419-421
 זונאנה, יעקב 94, 420
 זונאנה, יצחק 420
 זונאנה, המשפחה 420
 זוננפלד, חיים יוסף 532
 זייפרט, גוסטב לא
 זלוצ'ב 533
 זלמן אורי'ס (ראה משולם זלמן ב"ר יעקב אורי)
 זלמן חיים 408
 זקהיים, יוסף ב"ר טוביה 55-56, 61, 232, 405, 418
 זאטים, אסתר 425
 זאטים, יצחק 109, 420, 425, 431
 זאטים, שלמה 420, 425
 זאטים, המשפחה 420
 זב"ד 39, 100, 106, 137, 139, 148, 165-166, 227, 245, 365, 397, 449
 זאטים, 450, 483, 498
 זכר, יצחק אייזיק מסלונים 387
 זברה קדישא טז, 36, 271

יהודא לייב ב"ר שמואל מפינסק 411	220-219, 209, 185, 69, 67, 60-58
יהודה 230	410, 408, 404, 400, 390-388, 278
יהודה ב"ר משה ממגדבורג 365	465, 463
יהודה ב"ר מתתיהו 412	חיים מקרקוב 462
יהודה הלוי 207	חיים שבתל'ס 404, 55
יהודה חסיד, ר' 11, 35, 45, 89, 386,	חיפה 488, 285, 269, 262, 241
420, 400, 396	חשובי קץ 290, 118, 5
יהודה לייב בן יהושע העשל 438	חלב (ראה גם ארם צובא) 95, 11
יהושע 347	חנוך וונדל ב"ר צבי הירש 410, 66
יואל ב"ר דוב בער 69	חסלוביץ' 68
יוון 485, 314, 99	חסלוביץ', אברהם ב"ר יצחק 459
רבי יוחנן 464	חסלוביץ', יצחק 411
רבן יוחנן בן זכאי 249	חסלוביץ', משה ב"ר יצחק 478, 414
יונה ב"ר יצחק אייזיק 468	536, 517
יוסט, יצחק מרקוס 505-504, 301	חצר האשכנזים 170, 89, 26, 12-11
יוסף 179	401, 191, 187
יוסף ב"ר מאיר 468	החצר השבתאית 203
יוסף וונדל מסלנט 220-219, 61, 44	חת"ם סופר (ראה סופר, משה)
408, 400, 346, 278, 233, 230, 226	
536, 531, 524, 517, 478, 471, 468	טבריה כג, 37-36, 51, 92, 94, 98, 109
543, 538	149-148, 145-144, 136, 121, 111
יוסף שאול 524	174-173, 165-163, 160, 157, 153
ילין, איטה 490	264, 262, 241, 222-221, 207, 176
ילין, דוד טביא 415, 350, 79, 77-76	386, 335, 328, 281, 275, 269, 267
534	452, 446, 430, 426, 402, 396, 392
ילין, יהושע ב"ר דוד 542	497, 489-488, 469, 454
ילין, המשפחה 349	טוביה ב"ר שלמה מטלצ'ין 183, 168, 67
ים סוף 289	185
יניצ'רים 373, 265, 113-112, 99, 94	טויבר, אריה 519, 383
יענקלביץ, וולף 402, 52	טומאשוב 76
יעקב 229, 18	טוסקנה 526, 222, 216
יעקב בן צבי מעמדן 283	טורו, יהודה 540, 363, 360
יעקב יעקל 405, 55	טורי, יעקב 499
יעקב מלוצין 524	טיטואן 530, 268-267
יעקובי, פאול 490	טייטלבוים, יהודה יקותיאל מאוהל 511
יפה, חיים חייקל 524	515
יפה, משה 288	טייטלבוים, משה 280
יפו 262, 241, 233, 225, 216, 111, 90	טריסט כח, 138-137, 163, 165, 175
387, 371, 363, 337, 328, 285, 269	463, 460, 429, 299
526, 501, 490, 480, 474, 470, 425	
545	יאנג, ויליאם טנר 476

- 402, 400, 396, 393, 390-388, 281
 ,446, 417, 412-411, 407-406, 403
 ,475, 471, 469-464, 458-454, 448
 537, 524, 501, 494, 485
- כהן, אלברט 360-355, 348, 318-317
 540-539, 513, 375, 371, 368, 366
 כהן, אמנון כט, 88
 כהן, יהודה 165
 כהן, יצחק 428
 כהן-בכרי, המשפחה 265-264
 כולל אסטרייך 366
 כולל גאלין 349
 כולל הו"ד כו, 360, 336, 334, 324, 317, 312
 524, 368-364
 כולל החסידים 346, 321-320, 253, 121
 ,498, 470, 453, 451, 395, 367-366
 513
 כולל הפרושים טו, יו, כב, כח, 28, 20
 ,61, 59-58, 51, 46-45, 36, 33, 30
 ,85-84, 81, 77-76, 71, 69, 67-65
 ,145, 139-138, 134, 121-120, 100
 ,170-167, 163, 161, 158, 153, 151
 -194, 191-188, 185-183, 181, 173
 -215, 213-206, 204-203, 200, 196
 ,229-226, 224-223, 220-219, 217
 ,252-250, 239-236, 234-233, 231
 -269, 262-261, 259-258, 255-254
 ,308, 301-300, 290, 284, 272, 270
 -387, 375, 368, 366, 355-345, 318
 -407, 401-400, 397, 393, 390, 388
 ,451, 449, 418-416, 414, 412, 408
 ,469-468, 463, 460, 458, 456-453
 -498, 480, 478-477, 475-474, 472
 -532, 525-524, 522, 517, 504, 499
 543, 538
 כולל ווהלין 515, 100, 77-76, 71
 כולל ורשה כח, 77-76, 349-348, 346
 ,367-364, 360, 358, 355, 352-351
 ,539, 535, 531, 479, 416-415, 376
 543
- יצחק ב"ר חיים מוולוז'ין 69, 61, 56
 473, 466, 418, 412, 278, 213
 יצחק ב"ר יוסף 468, 459
 יצחק ישראל איסר ב"ר אורי 405, 56-55
 יצחק ישראל ב"ר משולם זלמן 204, 61
 418, 213-212
 יצחק מוורקי 413, 411, 76
 יצחק מקובנה 28
 ירושלמי, יהודה 431
 ירושלמי, עמנואל 431
 ירושלמי (פוליכרון), רפאל 420, 109
 425
 ירושלמי, המשפחה 420
 ירמיהו 19
 ירמיהו ב"ר אורי 514, 319
 ירמיהו מוויילנה 445, 388, 386
 ישו 399, 373, 263, 42
 ישיבת המקובלים 'בית אל' 282, 45
 531, 429, 326
 ישיבת וולוז'ין 70-69, 67, 63, 19, 16
 413-411, 409
 ישיבת 'חיים וחסד' 103
 ישיבת 'כנסת ישראל' 520
 ישיבת 'מגן דוד' 112
 ישיבת 'נר המערבי' 340, 337
 ישיבת 'עץ חיים' 469
 ישיבת 'תפארת ישראל' 425, 327-326
 427
 ישעיהו 41
 ישראל ב"ר מרדכי 459
 ישראל ב"ר שלום מרוז'ין (האדמו"ר
 מרוז'ין) 483, 321-320, 253, 76
 515, 498
 ישראל מטרספולי 197
 ישראל מסלנט 220-219
 ישראל, משה 423
 ישראל משקלוב טו, 21-20, 18, 15, 12
 ,67, 60, 58, 51-50, 39, 33, 31-30
 ,143, 141, 139-138, 134, 71-70
 ,191-185, 183-182, 152, 150-149
 ,278, 252, 250, 235, 226-202, 194

- 114, 191, 227, 247, 295, 326, 329,
 333, 344, 359-360, 434, 455, 461,
 473, 476, 500, 503, 508, 511-512,
 לונץ, אברהם משה יג, טו, יו, לא, 269,
 382-383, 395, 414, 417, 492
 לוסק 533
 לוצאטו, עמוס 425
 לוצאטו, שמואל דוד (שד"ל) 357
 לוצקי, יוסף שלמה בן משה 245-246,
 483
 לוקין, בנימין 403, 487
 לוריא, אהרן 271, 408, 411, 490-493
 לוריא, איידלא 491
 לוריא, אליעזר 233, 238, 476, 508,
 522, 537, 540-541
 לוריא, בנימין בן ר' איסר לוריא 69
 לוריא, דוד (רד"ל) 69, 472
 לוריא, דוד ממוהילב (חתנו של שמריה
 לוריא) 490
 לוריא, חנה (בת הלל ריבלין) 49, 476,
 490
 לוריא, יהודה זעליג בן ר' איסר 69
 לוריא, יצחק (ראה אשכנזי, יצחק)
 לוריא, מאיר 491
 לוריא, שלמה מלובלין (המהרש"ל) 490
 לוריא, שמריה בן אהרן כח, 49, 73, 258,
 269-273, 416, 476, 487, 490-493
 לוריילה, פייר 466
 לוריין, אנטון 215-216, 318, 464, 467
 ליאון, אריה לייב ב"ר יוסף 459
 ליבס, יהודה ל, 16
 ליוורנו כח-כט, 95, 108, 117, 155, 268,
 385, 425, 429, 432, 460
 ליטא יג, יח, כו, כז, 7, 12, 18-19, 21,
 38-39, 44, 50-58, 62-63, 65-69, 71,
 73, 75, 79, 87, 115, 147, 149, 183,
 211-212, 219-220, 228, 231, 233,
 242, 252, 255, 262, 269, 278, 284,
 347-350, 378, 383, 389-390, 396,
 402, 404, 409-410, 412, 414, 417-418,
 447, 452, 469, 471-474, 477
 כולל חב"ד 37, 121, 139, 172-173,
 239, 366, 438, 449, 451, 453, 542
 כולל שומרי החומות 376
 כוללות העיר הספרדים טו, 30, 107,
 111, 119, 152, 173-174, 277, 335,
 360, 367, 441, 526
 כורש 347
 הכותל המערבי 45, 329, 461, 467
 'כל ישראל חברים' יו, 544
 כנסיית המשיח כד
 כנסיית הקבר 203, 256
 'כנסת ישראל' (ראה ישיבת 'כנסת ישראל')
 כ"ץ, חיים ב"ר טוביה 18, 37, 52, 82,
 392, 400
 כרמיה, אדולף 318
 "כתב סופר" (ראה סופר, אברהם שמואל
 בנימין)
 כתר תורה (בית המדרש) 92
 לאטיס, אליהו אהרן 430
 לאידו, אברהם 340
 לבוב 385
 לבנון 95, 268, 277, 335, 447
 לברטובסקי, אלקן (אלקנה) 73
 לדינו 87, 336
 לובלין 75-76
 לוגו 430
 לוד' 349
 לווינון, זאב וולף 234
 לווינשטאם, אברהם 439, 444
 לווינשטאם, יעקב משה ב"ר שאול 119
 לווינשטיין, ליפמן הירש 296, 299, 302,
 304-305, 502, 505-507, 521
 לוורדן 438-439
 לוי ב"ר חיים 459
 לויס 138
 לוי, אשר זאב 408
 לוי, משה יצחק 408
 לוי, שאול הלוי (ר' שאול קרלינר) 408
 לווינון, יצחק בער (ריב"ל) 482
 לונדון כד, 77, 85, 103, 108-109, 112,

- לעווי, נחום משאדיק 366, 346, 287-
531, 524, 367
- מאגאר, שמואל בכ"ר דוד 523
מאגולה, רפאל 421-420
מאגולה, המשפחה 420
מאטלון, רפאל יעקב 437, 431-430, 117
מאיסטרו, חיים ברוך 429-428, 120
439, 437, 431
מאיר במוהר"י משקלוב 459
רבי מאיר בעל הנס 426, 414, 163, 69
497, 449
מאיר ב"ר משה 459
מאיר יחיאל מיכל מלכוב 446
מאיר שלום הכהן מקרליץ 220-219, 67
469, 278
מאנספלד, גולדה 276
מאנספלד, יוסף מקאליש 411, 277-275
494
מאנספלד, נתן נטע הכהן 39
מארג"י, נתן 430
מגבית הפארה 97
מגיד, הלל נח (שטיינשניידר) 67, 62
המגיד ממזריץ' 50
מודרניזציה י, 5, 8-9, 133, 290, 316,
360-358, 356, 334, 331, 328, 319
515, 435, 383, 380, 378-375, 370
541, 521
מוהילב 269, 258-257, 255, 68, 57
493, 491-490, 466, 324, 295, 273
מוחמד אפנדי 94
מוחמד עלי 111, 101-100, 28, 24, 13
203, 199, 196, 145-143, 134, 112
263, 255, 229, 222, 217-216, 205
290, 282-281, 273-272, 269, 266
374-373, 327, 325, 318, 314, 294
491, 473, 467, 465-464, 462
521
מולדביה 255
מונטגיו, מרי וורטלי 420
מונטיפיורי, יהודית 515, 478
- 533, 491, 483, 479
לייפציג 466, 440
ליסר, יצחק 517, 510
ליפשיץ, אריה ליבש 280
ליפשיץ, יוסף 197, 84
ליפשיץ, יעקב 244
ליפשיץ, משה זאב וואלף ב"ר אריה
לייב 485
ליפשיץ, שלמה זלמן 531, 416, 413
למל, בית הספר 543, 370-369, 362
לנדא, חיים סג"ל 404, 55
לנדא, יחזקאל 404
לנדוי, בצלאל 456
לעהרן, אברהם משה 437, 140
לעהרן, עקיבא 217-216, 203, 199-198
534, 469, 463, 306
לעהרן, צבי הירש כ-כג, כו, 30, 32, 37-
103, 85, 79, 73, 70, 61, 53, 46, 39
-123, 121-119, 112, 110-109, 107
-136, 134-133, 131-129, 127, 125
164, 161, 158-155, 146-140, 138
197-195, 191, 187, 182, 180-167
227-212, 209-207, 205-202, 200
253, 249-247, 237, 234, 230-229
306-299, 296-295, 287, 282-281
-326, 324, 322-317, 315, 312-308
348, 340, 338, 336, 334-332, 329
395-394, 391-390, 382, 358, 354
411-410, 407-406, 403, 400, 397
435-431, 428-427, 421, 416, 413
454-451, 449, 441-440, 439-437
487, 484, 477-476, 474-460, 457
-524, 522-520, 518-497, 493-492
539-537, 535-532, 527
לעהרן, המשפחה 504, 466, 437
לעווי, אשר לעמיל מגאלין -346, 287
533-531, 524, 355, 350-349, 347
538, 536
לעווי, יעקב יהודא לייב 346, 287, 76
534, 532-531, 524, 367-366, 350
542

- מונטיפיורי, יוסף סבאג כב
מונטיפיורי, משה יו-יח, כא-כב, 7, 77,
79, 85, 108, 179-180, 191, 197,
221, 229-230, 234, 241, 277, 290,
298, 302-304, 307-309, 311-313,
315-324, 326, 329, 331-334, 348,
351, 355, 357, 359-360, 362-364,
366, 370-371, 375-379, 388,
397, 400, 405, 408, 435, 455, 473-
474, 476-477, 480-481, 484, 487,
499, 505, 507-515, 519-521, 525,
533, 535-538, 540-541
מונסוניגו, ידידיה 343
מוסטפה פחה 395
מועצת המג'לים 462, 199
מוקדם 264-265
מוזביי (מחוז בפולין) 75
'מזכרת משה מונטיפיורי' 490
מזל, דוב בער 491
מזל, יוסף 491
מזל-טוב, נשיא 439
'המזרחי' 487
מחמוד ה-2 (השולטן התורכי) 99
מחנה ישראל (שכונה בירושלים) 345,
379
מיוחס, יום-טוב רפאל 385, 225
מיוחס, יוסף יום-טוב בן רפאל 523
מיוחס, מרדכי חיים 529, 342
מיוחס, מרדכי יוסף 422
מיוחס, משה 90
מיוחס, רפאל בכ"ר שמואל 422, 93, 90
מיוחס, רפאל משה בכ"ר שמואל 103,
119, 437
מיזל, יוסף 481, 241
מיזליש, דוב בער 350, 278
מיזלס, אביגדור 447, 126
מיכה 19
מילניאריים טו, 9, 13, 41, 43, 116, 373,
399, 509
מינסק 52, 58, 61, 67, 84, 209, 255,
408, 465
מינסקר, מרדכי ב"ר אביגדור 67, 209,
- 465, 212, 219-220, 242
מינרבי, יעקב 137-138
המיסיון האנגליקני טו, 234, 334, 354,
536-537
מכנס 341, 530
מלאך, חיים 90
מלחמת קרים 317, 358, 360, 370, 375,
435
מלטה 263, 432
מלכי, רפאל מרדכי 385
מן, אהרן ועליג 133, 191, 208, 223-
224, 296, 300-303, 326, 459, 462,
503-505, 511, 531
מנהיים 505
מנוח, חזקיה חיים 103
מנחם מנדל מוויטבסק 51, 387
מנחם מנדל מליובאוויטש (ה"צמח צדק")
245, 483
מנחם מנדל מקמיניץ 493, 404
מנחם מנדל משקלוב ל-לא, 11-21, 24-
28, 30-31, 33-34, 36-42, 44-47, 51-
53, 58, 61-62, 84, 149-150, 182,
184-185, 187, 189, 191, 194, 197,
209-211, 219, 249, 345, 386-394,
396-401, 406, 408-409, 411, 414,
416-417, 421, 449, 459, 461, 471,
537
מנחם משה משוורין 227
מנחם ציון (בית המדרש) 205, 469, 491,
541
מערת אליהו 325
מערת המכפלה 270, 492
מצרים טו, 8, 28, 42, 83, 100, 113,
116, 179, 205, 215, 217, 221, 225,
272, 372, 335, 373, 436, 460, 465,
480
מק-גוון, אדוארד 307, 498, 508, 525,
541
מקלנבורג, יעקב צבי 324
מק-צ'יין, רוברט 263, 277
מרגליות, אפרים זלמן מברודי 168-169,
403, 405

- נבון, אפרים ב"ר רפאל 199
 נבון, בנימין מרדכי ב"ר אפרים 303, 47
 518, 515, 386, 344, 332, 330, 328
 530, 526-522, 520
 נבון, יהודה ב"ר רפאל טו, 303, 111
 -518, 506, 502, 427, 382, 328-325
 520
 נבון, יונה משה 303, 225, 209, 111, 47
 520-517, 505, 326-325
 נבון, המשפחה 110-111, 222, 316, 326-
 -519, 480, 467, 383, 337, 330, 328
 520
 נובוסילצב 27
 נוח, עמנואל 499
 נוימן, ברנרד 539, 369, 366, 356
 נחום ב"ר שמחה 220, 209
 נחום מזאמוט 445, 388, 386
 נחום משאדיק (ראה לעווי, נחום משאדיק)
 נחלת שבעה 379, 364
 נחמייאש, רפאל אלעזר 422
 רב נחמן בר יצחק 24
 נחמן מברסלב 407
 ניו אורליאנס 360
 ניניו, יעקב שאלתיאל 426, 283-282
 497
 ניקולאי הי' 1 כז, 73, 242, 248-247, 252,
 484, 482-481, 286
 ניקולייסון, ג'ון כד, 233, 263, 275, 288,
 538, 492, 473, 355-353, 337
 נסים יעקב בכ"ר דוד 521, 435
 נפוליאון בונפרטה 9, 18, 70, 113, 116-
 372, 117
 נפוליאון, לואי 438, 123
 'נר המערבי' (ראה ישיבת 'נר המערבי')
 נתן נטע בן רמ"מ משקלוב 61, 53, 24
 -204, 199-195, 183, 85-83, 67, 62
 230, 226, 224, 220-218, 212, 205
 409, 406, 403, 391, 345, 273, 253
 471, 466, 462-461, 459, 414, 411
 531-530, 493, 487, 485
 נתן נטע ב"ר סעדיה משקלוב 67, 61
 345, 230, 220-219, 212, 209, 185
 מרגליות, גרשון 453
 מרדכי ב"ר אברהם ש"ץ 459
 מרדכי מווילקוביסק 61
 מרוקו 345-340, 336, 277, 268-267,
 530-528, 526, 489, 376
 מרוזק, מנצור 422
 מרסיי 231
 משה 310, 186
 משה בן מיימון (הרמב"ם) 398, 386, 186,
 497, 480
 משה ב"ר מאיר 468
 משה ב"ר מיכאל 411
 משה ב"ר עקיבא 471, 220
 משה יעקב בהרב ר' מיכאל 418
 משה מללוב 350
 משה מקרמניץ 446, 157, 126, 121
 משה רבקה'ס בעל "באר הגולה" 55
 משולם זלמן ב"ר יעקב אורי (ר' זלמן
 אורי'ס) 406, 204, 82, 63, 56-55,
 486, 464, 412, 410
 משיחיות ט-י, טו, כב, כד-כו, ל-לא, 6-4,
 9, 13, 16-19, 24, 26, 28, 30, 41-44,
 47, 89-92, 101, 115-117, 123, 129,
 141-142, 146, 180, 186-187, 205-
 209, 222-223, 226-229, 232-233,
 236-239, 252, 254-255, 263-264,
 266, 275-282, 284, 288-290, 314,
 319, 353-352, 371-373, 375, 377-
 379, 390, 396, 419, 424, 437, 472,
 478-480, 489, 499-500, 513, 537
 משכנות שאננים 379, 364, 5
 'מתן בסתר' (ראה חברת 'מתן בסתר')
 מתתיהו מבברויסק 390
 נאטקין, יהודא 411
 נאמן, אריה (אריה ב"ר ירחמיאל) 17,
 195, 198-200, 209, 212, 219-220,
 224, 226, 230, 239, 286, 459, 462-
 463, 471, 473, 478, 480, 493, 516-
 517, 536, 535, 543
 נאמן, מרדכי 536
 נבון, אפרים ב"ר יהודה 422, 336

- סנדומיאז' 75
 סנט פטרבורג 257, 248-247
 סעדיה ב"ר נתן נטע 406, 392, 345, 17
 ספיר, יעקב 543, 362
 ספיר, שאול 525
 ספרד 447, 423, 265, 164, 153, 87
 עבדאללה פחה 152, 44
 עבדול מג'יד טו, 356, 359
 עגנון, שמואל יוסף 383
 עדל, יהודה הלוי 404
 עדל, יוסף אליעזר הלוי 280
 עדת ישורון (קהילה) 238, 122, 118
 479-478, 404
 עובדיה, יצחק 427
 עזריאל מגירונה 464
 עזריאל משקלוב 404, 50
 עזריה מן האדומים 398
 'עזרת בנות ציון' (ראה חברת 'עזרת בנות ציון')
 עייאש, יהודה 489
 עייאש, יוסף דוד 393, 157-156, 124, 32
 עייאש, יעקב משה 489
 עינר, שמואל 298
 עכו טו, 11, 44, 99, 125, 241, 262, 269
 עלילת דמשק כב, 5, 144, 229, 247
 -317, 315-314, 293-292, 282-281
 513, 497, 473, 375, 320
 עמון 444, 439, 320, 124
 עמלק 18
 עמר, יהודה 489
 עמריך, עוזר 444
 עמרם המערבי 288
 עמרם, נתן 434, 432, 146, 108-106
 461
 ענתבי, יעקב 521, 510, 480, 329, 312
 עפשטיין, אפרים יצחק 227
 'עץ חיים' (ראה ישיבת 'עץ חיים')
 עקבתא דמשיחא 495, 206, 43
 עשרת השבטים 187-185, 163, 20-19
 398, 346, 298, 289-288, 252-250
 457
 531-530, 459, 411
 נתנוון, יוסף שאול הלוי 544
 סג"ל, דוב בער 478
 סג"ל, יצחק ב"ר יהושע מקידאן 459
 סג"ל, משה 387, 249, 38, 14
 סג"ל, שלמה זלמן ב"ר עזריאל 481
 סג"ל, שלמה זלמן ב"ר תנחום הלוי 82-
 427, 417, 83
 סגרי, ישראל חיים רפאל 437
 סדיגורה 320
 סואץ, התעלה 379
 סוזי, משה 454, 176
 סוזין, מרדכי אליעזר 523
 סוזין, שלמה משה 467, 457, 327, 325
 520-519
 סוכת שלום 541, 538, 531, 382, 24
 סולימאן פחה 386, 94
 סומפולנו 533
 סופר, אברהם שמואל בנימין (ה"כתב סופר") 79
 סופר, משה (חת"ם סופר) 79, 70, 37, 30
 207, 202, 190, 170, 144-143, 141
 451, 444, 400, 385, 300, 224, 221
 471, 463
 סוריה כ-בא, 8, 36, 95, 100, 113, 134
 222, 217, 205, 171, 163, 143, 136
 294, 281, 272, 269, 233, 229, 225
 513, 470, 425, 399, 393, 335, 318
 527
 סטריקוב 533
 סטרנגפורד, הלורד פרסי סמית 399
 סין 288
 סיררו, יעקב 343
 סיררו, ראובן 343
 סלומון, יואל משה 379
 סלונים 280
 סלוניקי 432, 424-423, 99, 88
 סלוצק 389
 סמט, משה 540
 סמניץ 236-235
 סמסון, שמשון 403, 52

- פיג'וטו, המשפחה 11, 95, 163, 165,
425, 421, 222
פיזר, קוב טריב 533
פיזאנטי, חיים משה 523
פיזארו 430
פיבל חיים מקמיניץ 73
פיליפסון, לודוויג 292, 295, 298, 301,
306-309, 311-312, 318, 324, 332,
359, 365, 509-511, 517, 542-541
פין, ג'יימס 322, 330, 344, 348, 351,
465, 525, 536
פין, שמואל יוסף 62
פינס, יחיאל מיכל 490-491
פינס, שמואל ב"ר שלום 62, 67, 74-75,
79, 252, 258, 409, 414-416, 510
פינסון, רחמים ישראל 529
פינצ'י, יעקב 523
פינקרלי, משולם זלמן 419
פיסטנברג, משה 73
פיסק, פליני 394, 398
פיצימאנו, הגראף יוסף 365, 367, 540,
543
פירט 129, 502
פירנצה 103, 430
פירסט, יוליוס 302, 507
פישל בער 75
פישמן, מאיר יהודה לייב 76
פלאנקער, אליעזר ב"ר מרדכי 280
פלונסקי, שלמה זלמן 26-28, 52, 73,
403, 405
פלוצק 75
פלשים 289
פעסעלעס, אליהו 55, 412
פעסעלעס, אריה לייב ב"ר דוב בער (ר')
לייב בער'ס) 55-56, 63, 82, 204,
247, 404-406, 410, 412, 486
פעסעלעס, בילא 404
פעסעלעס, הירש 55, 405
פעסעלעס-עליאש, יעקב ב"ר אריה לייב
55, 81, 204, 213
פעסעלעס, המשפחה 55, 404, 410
פעריל, רפאל 416
פאלאג'י, אברהם חיים 420, 426-427,
432
פאלאג'י, חיים 426, 435
פאלאג'י, המשפחה 420
פאס 340-344, 526, 528, 530
פאפו, יהודה 428
פביאניץ 533
פואה, אברהם 420, 428
פואה, מנדולינו 112
פואה, נסים שלמה 420, 428
פואה, רפאל 420
פואה, המשפחה 420
פודולסקי 75
פוזנה 235, 349, 413, 533
פוזנר, אברהם 349, 531
פוטסדאם 272
פולוצק 68
פולין יח, כב, כז, 7, 25-26, 28, 38-
39, 52-53, 62, 66-67, 70-71, 73-76,
77-79, 86, 115, 143, 147, 149-150,
153, 156, 159, 161, 164, 167, 191,
198, 226, 234-235, 242, 252, 254,
273, 275, 278, 285-287, 332, 346-
351, 358, 367, 370, 376, 378, 392,
396-397, 409, 411-416, 418, 430,
458, 477, 479, 492-493, 498, 511,
516-518, 533-535
פון-פיקנר מוסקאו, הרמן 295, 501-502
פון-שוברט, ד"ר 294
פוסכולר, אברהם אבלי 56, 60, 64, 69,
82, 247, 390, 404, 412, 486
פורטוגל 87
פורטר, ג'יימס 420
פ"ח, שלמה 21, 33, 53, 59, 182-183,
194, 390-391, 397, 459
פיג'וטו, אליהו 163, 200, 216, 421,
425, 528
פיג'וטו, חי משה 421
פיג'וטו, משה 134, 136-137, 212, 216,
421
פיג'וטו, עזרא 510
פיג'וטו, רפאל 95, 421

- 375-374, 370, 364-362, 360-359
 504, 499, 435, 421, 380, 377
 פרומקין, אריה לייב ל', 383, 239, 220, 220, 220, 220
 530, 450, 386
 פרוסיה 65, 217-216, 220, 288, 324,
 541, 484, 465, 375, 349
 פרופסיק 69
 פרוש, אברהם ב"ר צבי הירש 475
 פרוש, צבי הירש 469, 190
 פרוש, שמואל 406, 402
 פרחי, חיים 36, 94, 99, 125, 151-152,
 163, 315, 386, 420-421, 425, 446
 פרחי, יצחק 326, 519, 523
 פריד, אליעזר יצחק 278
 פרידלנדר, דוד 410
 פרידמן, דוד 490
 פריז 114, 138, 215, 281, 307, 317-
 318, 355-356, 359-360, 435, 509,
 540, 539
 פריינקיל, יוסף יעקבא מברסלאו 417
 פרינץ, אברהם ב"ר אהרן 119-120, 437,
 516, 439
 פריסלב 68
 פריסקו, אברהם 420, 426, 432
 פריסקו, המשפחה 420
 פרנס, אברהם ב"ר חיים נחמן 55
 פרנס, חיים נחמן ב"ר משה פרץ 55, 61,
 63, 204, 213, 232, 405, 408, 418,
 473
 פרנקל, שמעון 307, 338, 366, 369,
 477, 508-509, 540
 פרנקליון, יעקב 298, 312-313
 פרנקפורט דמיין 151, 247, 302, 304-
 305, 309, 318, 461-462, 503, 505-
 506
 פרסטון 320
 פרשבורג 53, 143, 218, 235, 281, 370,
 514, 541
 פשקביץ, איוון פיודרוביץ 73-76, 273,
 414-416, 493
 צבי, אליהו 422
- 528, 344, 342-339 מימון
 הפקוא"מ (ראה הפקידים והאמרכלים
 באמשטרדם)
 פקיד ארץ ישראל בקושטא (ראה פקיד
 קושטא)
 פקיד קושטא יו, כ-כב, כט, 6, 8, 32, 87,
 92-104, 106-115, 117, 119-123,
 134, 136-137, 142, 147-148, 150-
 151, 156, 165, 167-168, 174-175,
 179, 229, 232, 326-328, 335, 419-
 420, 422, 424-436, 444, 468, 473
 הפקידים והאמרכלים באמשטרדם יו, יט-
 כו, כח-ל, 7-8, 31-33, 35, 37, 39, 45,
 53, 61-62, 66, 70, 79, 84-85, 100,
 103, 106-107, 109, 114, 120-121,
 123-142, 146, 148, 151, 155-163,
 165-176, 178-180, 182-183, 185,
 187, 191, 194-196, 200, 202-205,
 207-210, 212-214, 217-218, 222-
 224, 226-227, 230, 234, 246-247,
 250, 252-253, 270, 281, 290, 294-
 296, 298-306, 309, 313, 316-322,
 324-326, 328-330, 338-339, 344,
 350, 354-355, 358-360, 362, 364-
 365, 367-370, 383, 392-393, 395,
 397, 401-403, 407, 409-414, 416-
 418, 424-425, 428-429, 431, 433-
 435, 439-444, 447, 449, 451-454,
 454, 460, 467, 470, 485, 493, 500-
 501, 503-504, 506-507, 510, 513,
 516-517, 519, 524, 526, 533-534,
 538-539, 542-544
 פראג (אופלטקה), יצחק 383
 פראנק, יעקב 279
 פראנקוס 31, 35-36, 95, 155, 393-394
 פראנקיה 164
 פראנקל, לודוויג 37, 348, 355, 362,
 364-370, 375, 492, 542-544
 פראסט, אברהם 538
 פרדו, דוד 165
 פרודוקטיביזציה יט, כב, כז, 8-9, 200,
 300, 302, 307, 310, 318, 320, 331,

- 489-487, 475, 471-468, 466-463
 513, 509, 504, 499-498, 495-494
 530, 526, 518, 516-515
 265-263, 191, 175, 116, 8-7
 318-317, 295, 293, 285, 277, 269
 489-488, 481, 454, 432, 372, 357
 506
 צ'רצ'יל, הקולונל צ'רלס הנרי 315
 צ'רקוב 68
 קאליש 349, 75
 קאמונדו, אברהם 327, 229, 112-110
 513, 473, 435-434, 432, 426, 420
 קאמונדו, יצחק 431, 425, 109
 קאמונדו, שלמה 428, 420
 קאמונדו, המשפחה 420
 קאן, פנחס 403
 קאפילוטו, יעקב 327
 קארדו, אברהם מיכאל 90
 קאריו, דוד אברהם 523
 קבר רחל 520, 196, 45
 קבר שמואל הנביא 491, 270
 קובו, יצחק 332-330, 326-325, 225, 47
 378, 376, 362, 345-342, 339, 334
 541-539, 530, 526-523, 520, 518
 544
 קובנה יג
 קובנר, זלמן 411
 קוואס (שומר ראש) 541
 קווקו 485, 255
 קוטנו 533
 קולבי 137
 קונין 533
 קונסטנטין 73
 קונסטנץ 512
 הקונסיסטוריה בפריז 318-317
 קוסצ'וביץ' 68
 'קופת ביקור חולים' 394, 327
 'קופת יתומים' 327
 'קופת עניים' 327
 קופת 'צדקה גדולה' 64-63, 54
 קורדובירו, משה 28
 צבי הירש בהרב מוהר"מ 459
 צבי הירש 18
 צבי הירש ב"ר יוסף מאמדור 84, 67
 459, 411, 219
 צבי הירש ב"ר יוסף מדליאטיץ' 209
 459, 457, 220, 212
 'צדקה גדולה' (ראה קופת 'צדקה גדולה')
 צונצין, אברהם 421-420
 צונצין, אהרן 420
 צונצין, חיים 420
 צונצין, יהושע 420
 צונצין, משה 420
 צונצין, המשפחה 420
 צור 495, 277
 צור, ירון 421, 95
 צורף, אברהם שלמה זלמן (ראש"ז) 31
 159-158, 156, 151, 67, 64, 46, 33
 -194, 190, 185-183, 177, 168-167
 -215, 212, 209-208, 205, 203, 196
 250, 231-230, 227-225, 223, 220
 338, 326, 318, 305-304, 302-301
 -452, 447, 432-430, 401, 393, 379
 465-464, 462-459, 457-456, 454
 505, 501, 480, 474, 471-469, 467
 535, 531, 507
 צורף, מרדכי 537, 515, 474
 צידון 269, 241, 94
 צפרו 530, 343-341, 277, 268
 צפת טו, כב-כג, לא, 12-11, 21-20, 24-
 -51, 47-45, 40-36, 34-33, 31-30, 25
 85-84, 76, 74, 71, 69, 60-58, 52
 134, 126, 123, 121-120, 100, 91-90
 -157, 155, 153-148, 141, 138-136
 191, 189-181, 174-173, 168, 165
 -214, 212-205, 203-202, 197, 194
 250, 241, 227, 223-220, 218, 215
 269, 267, 264-261, 259-258, 252
 288, 286, 284, 280, 278-275, 273
 -390, 388, 386, 382, 374, 350, 335
 414-413, 407-406, 403-400, 397
 439, 431-430, 427-426, 424, 417
 460, 457-455, 453-452, 449-445

- קושטא ט, יז, כט, 12, 21, 46, 52, 56, רדישקוביץ 66
 58-59, 83-84, 86-88, 90-97, 99-100, רוגולר, אליהו 514
 103-104, 106-110, 112-114, 116- רודלסהיים, המשפחה 398
 117, 119, 124, 134, 136-138, 157, רוהלד, ברוך משה ב"ר שמשון הלוי
 168, 170, 229-230, 254, 265, 286, מבריסק 487, 258
 317, 326-328, 330, 335, 359, 373, רוזאניס, אברהם 420
 385, 391, 395, 399, 411, 419-420, רוזאניס, אהרן 420
 422-436, 451, 473-474, 476, 510- רוזאניס, יצחק 420
 511, 513, 519-521, רוזאניס, שלמה 424
 136, 163, רוזאניס, המשפחה 420
 קינג, ג'ונאס 398 רוזנטל, מאיר 529, 340
 קירכהיים, רפאל 302, 305, 500, 504- רוזני ארץ ישראל שבויילנה (ראה רוזני
 507 וילנה)
 קלוזי הגר"א 17, 67, 388, 406, 417 רוזני וילנה כ-כג, 6, 20-21, 23, 25, 30
 קלישר, צבי הירש 318, 436, 545, 81-87, 32, 40, 45, 47, 51-70, 75
 קלצ'ב 533 100, 114-115, 138-139, 147-148,
 קמחי, דוד 420-421 150-151, 157-158, 161, 167-169,
 קמחי, חיים 420-421 178-179, 183-188, 190-191, 203-
 קמחי, שלמה 420 204, 210-215, 217-220, 223-224,
 קמחי, המשפחה 420 226-230, 235, 247, 252-253, 258-
 קניגסברג 65, 324, 410 259, 286, 318, 349, 353, 355, 390,
 קפריסין 425 397, 401-408, 410, 413-414, 416,
 קצנלבוין, אריה לייב 56, 213 421, 427, 443-446, 460-461, 463-
 קצנלבוין, שאול 64, 409 464, 466, 470, 475, 484, 486, 495,
 קראים 246, 470, 483 533, 535, 544
 קרב נורדינן 485 רוטנברג, יצחק מאיר אלתר (האדמו"ר
 קרויז, צדוק הלוי ממוהילב 227, 295, 350 מגור)
 324, 408, 468-469, 502 רוטרדם כח, 129, 170
 קרלין 61, 229, 408-409, 418 רוטשילד, אוולינה דה" 539
 קרמונה, חיים משה 420, 428 רוטשילד, ג'יימס 179, 205, 215, 281,
 קרמונה, יצחק בכור 99, 106, 420, 424- 307-308, 311, 315, 357, 364, 467,
 425 473, 536, 540
 קרמונה, המשפחה 420 רוטשילד, מאיר אנשיל 247, 303, 309,
 קרפפלד 509 318
 קרקוב 75, 278 רוטשילד, נתן 247
 קשינו, חיים 421 רוטשילד, שלמה מאיר 351
 ראטנער, צבי ממינסק 408 רוטשילד, המשפחה יז, כא-כב, 7, 216,
 ראש"ז (ראה צורף, אברהם שלמה ולמן) 351, 355-357, 360, 362, 370-371, 381, 348,
 רבינוביץ, בנימין דוד ב"ר יצחק 77, 375, 462, 474, 509, 539-540
 415 בנק רוטשילד 138, 204, 225, 270
 רג'יראמיליה לב ריוזין, אלכסנדר זיסל 74, 76, 416

- ריבלין, המשפחה 45, 57-58, 228, 232,
 236, 270, 382, 388, 408, 471-472,
 479, 490-492
 רייך, מאיר לייב 476
 ריינס, יצחק יעקב 487
 ריינס, שלמה ולמן הירץ 67, 258, 414,
 487
 ריינר, אלחנן 459
 רייסין (ראה גם ביילורוסיה) 58, 67-68,
 84, 100, 147-148, 159, 163, 242,
 396, 470
 ריישר, משה 395
 ריכוול 533
 ריקי, עמנואל חי 91
 רלב"ג, אליעזר דן 524, 543
 רמב"ם (ראה משה בן מיימון)
 רפורמה כב, כז, 122, 129, 144, 234-
 235, 279-280, 287, 290, 292, 298,
 300-301, 307-308, 319-322, 324,
 355, 365, 367, 377-378, 383, 410,
 501, 504-505, 507, 509, 513-516,
 533, 542
 רפפורט, יעקב דוד יקותיאל הכהן 117,
 431, 437
 רצהבי, יהודה 527-528
 שאול, אברהם 225
 שאול בנימין, הרב מרדכי שקוביץ 469
 שאול יואל מליו'נסק 535
 שאנט'ך, נתן 502
 שאקי, סימך-טוב 420
 שאקי, רפאל 420
 שאקי, המשפחה 420
 שבתאות 346
 שבת' צבי ל, 89, 279
 שד"ל (ראה לוצאטו, שמואל דוד)
 שדליץ 76
 שווארץ, חיים יח, כה, 289, 296, 299,
 480
 שווארץ, יהוסף טז, יח, כה-כו, לא, 198-
 199, 201, 225, 270, 272-273, 277,
 288-289, 296, 298-299, 305, 324,
 479, 492
 רומא 292, 516
 רוסייה ט, יג, יח, כו-כח, ל, לד, 7, 18,
 27, 31, 40, 44, 52-53, 59, 61-68,
 70-71, 74-75, 79, 81, 84-86, 95,
 103, 115-116, 138, 143, 150, 152,
 156, 164, 167, 171, 178, 185,
 188, 194, 198, 205, 216-217, 220,
 225, 231, 234, 242, 245-256, 262,
 269, 272-273, 284, 286-287, 321-
 322, 351, 358, 360, 370, 373, 383,
 390, 392-393, 395, 407, 414, 421,
 430, 446, 449-458, 462, 465,
 470, 481-484, 487-491, 492-499,
 511, 513, 517, 535-536, 541, 545
 רוסמן, משה 459
 רוקח, אלעזר מברודי 488
 ריבלין, אברהם בנימין ב"ר משה מגיד
 479
 ריבלין, אליהו ב"ר הלל משקלוב 468,
 480, 524
 ריבלין, אליהו יוסף 542
 ריבלין, אליעזר 182, 383
 ריבלין, בנימין יט, 57, 67, 84-85, 229,
 234, 396, 457, 464, 468, 472, 475,
 477, 479
 ריבלין, הלל משקלוב כח, 45-49, 57, 73,
 212, 218, 228-229, 258, 269, 272,
 400-401, 459, 478-479, 490-491,
 497, 396, 479-480, 497
 ריבלין, יוסף (יושעה) 239, 284, 379,
 491
 ריבלין, יוסף יואל יט
 ריבלין, יוסף יואל ב"ר אליהו 474, 479,
 491
 ריבלין, יצחק 491
 ריבלין, ליפמאן 273, 491
 ריבלין, משה מגיד בן ר' הלל 36, 60,
 227-239, 284, 288, 290, 311, 345,
 349, 379, 407-408, 471-480, 490,
 492, 521, 532
 ריבלין, שלמה ולמן ב"ר יושעה 388,
 479, 492

- שמחה ב"ר שמחה 459
 שמעון בר יוחאי 207, 202, 91, 30, 28
 283
 שניאור זלמן מלאדי 483, 449
 שניצר, מרדכי 509
 שעהנבוים, מאיר 479
 שפירא, צבי הירש ב"ר זרח 459
 שפירא, שלמה זלמן 67, 47, 33, 28, 17
 121, 168-171, 173, 185, 249, 397-
 400, 398, 413, 403, 456, 452-450
 459
 שפירא, האלמנה 69
 שקלוב 229-228, 84, 68, 58-57, 45
 231, 403, 406-408, 472-473
 שרה בת הגאון ר' יהושע 487
 שרעבי, שלום (רש"ש) 493, 144
 תא-שמע, ישראל 493
 תוניס (העיר) 489, 268, 266
 תוניסיה (הארץ) 285, 268, 155, 153
 295, 423
 תורג'מן, יעקב 344-342, 338, 336, 267
 528
 תורג'מן, משה 526, 340-338, 336, 263
 528-530
 תורכיה יט, כא, 27, 97, 100, 107, 109,
 111, 113, 116, 152, 156, 178, 245,
 267, 358-360, 378, 380, 395, 425,
 435, 485-486, 527
 תימן 424, 288, 187-186, 163-162
 תיריא 426, 109
 'תפארת ישראל' (ראה ישיבת 'תפארת
 ישראל')
 תקנת העיזבונות 114, 100, 34-33, 31
 152-153, 155, 166, 427, 519
 'תרומת הקודש' (ראה חברת 'תרומת
 הקודש')
- 338-339, 367-368, 463-464, 491,
 493, 502-503, 528, 531-532, 543
 שווארץ, רבקה (אשת יהוסף שווארץ) 491
 שווארץ, שרה 480
 שוורצפוקס, שמעון 262
 שומיאץ 68
 שומרי החומות (ראה כולל שומרי החומות)
 שחר, שלום יונה 405, 55
 שטראשון, אברהם דוד ב"ר יהודה 56,
 59, 61, 84, 224, 229, 247, 404-
 406, 412, 408, 470-471
 שטראשון, יהודה 461, 406, 195
 שטרנהרץ, נתן 407
 שיינדל דרייזה בת שמעון אמסיל 536
 שישא, אברהם הלוי 541-540, 364
 שכס 393
 שלאנק, יוחנן הירש 541, 365
 שלוש השבועות 144
 שליסלבורג 472
 שלמה זלמן ב"ר אברהם מטיקטין 278
 שלמה זלמן ב"ר וואלף 459, 67
 שלמה מוילקומיר 149
 שלשין 533, 531, 346, 76
 שמואל בן אביגדור 51
 שמואל בן נפתלי 429
 שמואל ב"ר חיים שבתל"ס 406, 404, 55
 412
 שמואל ב"ר ישראל חיים (חרי"ק – חתן ר'
 יהודה קלאצקי) 204, 67, 63, 56-55
 405, 410, 412, 464, 486
 שמואל מאימראן 422
 שמואל מדלהנוב 523
 שמואל מסלנט כז-כח, 36, 67, 76-77,
 182, 220, 229, 231, 350-351, 410,
 480, 532, 534-535, 543
 שמואלביץ, משה בן נחום 487, 257
 שמחה בונם מפיוביץ' 387

השיבה לירושלים מתאר את השפעת האמונה
המשיחית בראשית המאה התשע-עשרה על שינוי
היחס כלפי ירושלים בעולם היהודי, ועל הפיכתה
ממושא של כיסופים רוחניים לעיר שהיא גם מקום
של בניין ויצירה במציאות הריאלית, בתהליך שיצר
רוב יהודי בירושלים כבר בשנת 1860.

הספר חושף את פעילותם של ארגונים יהודיים
על-קהילתיים שנוסדו במזרח אירופה ובמערב
כדי לתמוך בקיומו של היישוב היהודי המתחדש
בארץ ישראל, ומנתח את מערכת היחסים
המורכבת שפיתחו עם הנהגת היישוב בארץ.

השיבה לירושלים מציג ומנתח לראשונה מקורות
ארכיוניים שנתגלו רק בשנים האחרונות בברית-
המועצות לשעבר ובמערב אירופה.

מחבר הספר, ד"ר אריה מורגנשטרן, הוא עמית
בכיר במרכז שלם בירושלים. מפרסומיו: משיחיות
ויישוב ארץ ישראל (תשמ"ה); גאולה בדרך הטבע:
תלמידי הגר"א בארץ ישראל 1808–1840 (תשנ"ז);
מיסטיקה ומשיחיות: מעליית הרמח"ל עד הגאון
מווילנא (תשנ"ט); וגם: *Hastening Redemption:
Messianism and the Resettlement of the Land
of Israel* (Oxford, 2006).

דאנאקוד 496-1048 89 ש"ח

הוצאת
שלם

www.shalempress.co.il